

Titel: BREV TIL: Jens Holt FRA: Louis Hjelmslev (1939-09-04)

Citation: "BREV TIL: Jens Holt FRA: Louis Hjelmslev (1939-09-04)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds:
https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_024-shoot-workidacc-1992_0005_024_Holt_1720/facsimile.pdf (tilgået 11. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Jens Holt, 2

4 september 1939.

Kære Holt.

Undskyld at mit svar paany blev udsat. Det har jo været urolige dage, hvor det har været vanskeligt at præstere normal arbejdskraft. Jakobsens rejste lørdag aften til Oslo, da de frygtede at vejen skulde blive dem spærret af trafikvanskeligheder; det bidrog naturligvis heller ikke til at gøre uren mindre, særlig da afrejsen blev bestemt meget pludseligt.

Maa jeg have lov til først, for ikke at glemme det, at spørge lidt nærmere om Deres sis-bog. Hvad der især interesserer mig, er om den bliver disputats eller ej; De vil nok forstå, at jeg hellere spørger Dem end professor Høeg om det, og jeg har overhovedet intet hørt derom. Det vil naturligvis ogsaa interessere mig i almindelighed at høre, hvad Høeg har sagt om bogen. Selv har jeg som allerede nævnt nogle principielle ting at gøre Dem opmærksom paa, som jeg er beredt til at levere Dem, saa snart jeg véd at bogen ikke skal være disputats; ellers gemmer jeg dem, hvad De nok vil forstå, da jeg nødig vilde staa som opponent uden at have noget som helst fornuftigt at sige.

Dernæst Deres latin. Det er en nederdrægtig opgave at lave moderne begyndergrammatik paa et tidspunkt, hvor den teoretiske grammatik endnu ikke foreligger fuldt afklaret. Jeg vilde naturligvis, hvis det var mig, gøre det efter rent glossematiske linier, men det vilde endda ikke være det, da man i nogle henseender rimeligvis alligevel maatte gaa paa akkord med elevernes uvidenhed og med de af Dem omtalte adjunktiske træbjørner.

Jeg forstaar meget vel det u hensigtsmæssige i at benytte termini som semantem og morfem. Jeg bruger selv nok morfem, men ikke semantem; jeg har ganske vist talt om semantem og morfem i min Brysselrapport, som De omtaler saa venligt, men det var kun for at faa tanke-

er langt at foretrække; uov --
tioner dvs kategorier definerede ved

gangen til at gaa i lingvisternes træhjerter! Som De véd, inddeler jeg plerematemerne i morfemer og pleremer (se nærmere f. ex. Actes du IVe Congrès de ling. 142 infra, sml. tavlen i IVe Congrès intern. de ling., Résumés des communications p. 40; se ogsaa min Syllable as a Structural Unit (Proceedings Ghent) p. 271). Disse er (som det fremgaar af de anførte steder) rent funktionelt og ikke semantisk definerede, og jeg tror virkelig, at det ogsaa rent pædagogisk er en uhyre fordel at kunne give funktionelle definitioner (altsaa in casu styrelsesdefinitioner) i stedet for de semantiske, der altid beholder et præg af subjektivitet og vaghed, ogsaa ofte af vilkaarlighed. Paa valeur vilde jeg derfor i en begynderbog lægge mindre vægt end paa funktion, selv om jeg vilde undgaa overflødig terminologisering.

Plerem og morfem reserverer vi i glossematikken for de funktionelle indholdselementer. Fundamentale morfemenheder kalder vi formativer, og deres udtryk formanter (f. ex. er -am et formant, der udtrykker enheden akk. + sing. (og i adjektiver $\frac{y}{/}$ + femininum))² Den enhed, der er funktion af formativet, kaldes temaet, og dens udtryk kaldes stammen (paa fransk henholdsvis base og theme). Saaledes er i latin tabul- og fruct- stammer.

Der forekommer mig ikke i latin at være noget som helst synkronisk grundlag for at tale om a-stammer, u-stammer osv. Det er diakronisme af værste art. Den gammeldags manér med at tale om 1., 2., 3. osv. deklination er langt at foretrække; det er ikke stammer, men deklinationer dvs kategorier definerede ~~y/z~~ i henseende til funktion ved særlige synkretismer og i henseende til udtryk ved særlige formanter (endelser). Vil man have en rationel nummerorden af disse deklinationer kunde det vel bedste ske ved at lægge antallet af synkretismer til grund: enten consul som nr. 1, fordi den har færrest synkretismer, og catus (+ cornu) som nr. sidst, fordi den har flest synkretismer, eller ogsaa (hvad Rask jo gjorde) lige omvendt.

For endelig direkte at besvare Deres spørgsmaal²: Jeg er enig i analysen tabul-am og forstaar den

pædagogiske nytte med at kalde tabul- for ordkernen (det er nu ikke saa umaadelig heldigt: jeg vilde hellere bruge ordkernen om roden dvs udtrykket for autopleremenheden, altsaa f. ex. om bon- i bon-ita-s) og ~~WWSW~~-am for endelse (men hvad skal saa ~~WWSW~~ affixer som -ita- i bon-ita-s hedde? vover De at kalde dem affixer?). a og u osv. kan man naturligvis godt kalde gruppemærket, men det er en rent praktisk foranstaltning, og har den egentlig nogen pædagogisk værdi? Jeg vilde sende de vokal- og konsonantstammer dærhen hvor peberet gror.

Saa taler De om syntaxen. Den vilde jeg, som De v&rd, ikke adskille fra morfologien, men tværtimod opbygge morfologien = læren om korrelationerne paa syntaxen = læren om relationerne, og hele vejen stille de to slags funktion op i forhold til hinanden.

Jeg vilde egentlig gerne, dersom min tid paa no-gen maade tillader mig det, sende Dem en kort ekstrakt af hvordan man fra glossematisk synspunkt vilde anlægge et begynderkursus i latinisk grammatik. Ikke for paa nogen maade at forlange eller vente, at De og Hastrup skulde følge det slavisk, men for dels at supplere nærværende spredte bemærkninger (som unægtelig trænger til at suppleres og til at sættes ind i den totalammenhæng, hvori de hører hjemme), og dels at give Dem et grundlag for overvejelser. Som allerede antydnet tror jeg at den glossematiske metode ikke alene har videnskabelig og teoretisk, men ogsaa pædagogisk og praktisk værdi og anvendelsesmulighed. Spørgsmaalet er hvor meget Deres bog haster. Jeg tør ikke love at give Dem en saadan ekstrakt førend om en maanedes tid. Det vilde være rart hvis man kunde mødes og tale sammen.

Mange venlige hilsener til Dem og
Deres kone fra os, ogsaa fra mig til Hastrup.
Deres hengivne